

ENSIMMÄINEN VUOSIKYMMEN 1947 - 1956

Helmikuussa 1947 järjestetty valtuuskunnan kokous antoi julkisen lähtölaukauksen Veronmaksajain Keskusliiton toiminnalle.

Heti alusta lähtien liitto kiinnitti huomiota julkisen talouden heikkouksiin ja verorahojen tuhlaukseen. Liitto pyrki vaikuttamaan tilanteeseen mm. laatimalla vuosittain konkreettisia supistusehdotuksia valtion budjettiin.

Veronmaksajat ryhtyi myös heti opastamaan jäseniään verotusasioissa. Ensimmäinen verotusta koskeva opas julkaistiin jo perustamisvuonna. Tammikuussa 1950 jaettiin kaikille jäsenille veroilmoituksen täyttämishjeet.

Liitto perusti ensimmäisenä toimintavuotenaan paikallisosastot 11 paikkakunnalle. Osastot järjestivät neuvonta- ja puhelilaisuuksien tammikuussa veroilmoitusten laatimisaikana sekä verotuksen valmistuttua marraskuussa.

Kaiken kaikkiaan 1940-luvun loppuvuosina muotoutui se linja, joka antoi perustan liiton myöhempien vuosien toiminnalle.

Julkinen talous huomion kohteena

Sodan jälkeisiä vuosia leimasivat raskaat verot, ankara elintarvikesäännöstely ja inflaation synnyttämä hintojen nousu. Toiveikkuutta loi yleinen usko siihen, että olot helpottuisivat, kun sodan aiheuttamat menot vuosien mittaan vähenisivät.

Kun sitten 1950-luvun alkupuolella sotakorvausten ja muiden sodan aiheuttamien rasitusten väheneminen antoivat liikkumatilaa julkisessa taloudessa, tämä ei tahtonutkaan riittää menojen kovalle kasvuvauhdille. Seurauksena olivat jatkuvasti pitkin vuotta annetut lisäbudjetit, veronkorotukset, toistuvat taloudelliset vaikeudet ja poliittiset kriisit. Hallitukset vaihtuivat tiheään.

Konkreettisia supistamisehdotuksia

Veronmaksajain Keskusliitto pyrki alusta lähtien kiinnittämään huomiota julkisen talouden heikkouksiin ja verorahojen tuhlaukseen. Liitto laati vuosittain konkreettisia supistusehdotuksia valtion budjettiin. Ensimmäisessä supistusmuistiossa, joka koski vuoden 1948 budjettia, esitettiin 7,2 miljardin markan edestä menojen vähennyksiä.

Liitto arvosteli erityisesti asutustoiminnan paisuneita menoja, maatalouden tukipalkkioita, budjetin ulkopuolisia rahastoja sekä valtionyhtiöiden taloudenpitoa. Liitto esitti myös valtioneuvoston tarkastuksen tehostamista.

Voimakkaan inflaation myötä verotus kiristyi ilman eri päätöksiä. Vuonna 1950 Veronmaksajat teki ensimmäisen kerran laskelmat inflaation aikaansaamasta tuloverorasi-
tuksen kohoamisesta ja vaati tällä perusteella inflaatiokorjauksia.

Tulo- ja varallisuusveron lisäksi liitto ehdotti kevennyksiä mm. omaisuudenluovutus-
veroon, liikevaihtoveroon ja kahviveroon. Verotuksen rakenteellisena kysymyksenä
Veronmaksajat ajoi valtion ja kuntien verotuksen yhdistämistä.

Oikeusturvakysymyksistä liitto piti esillä verovalitusten käsittelyn jouduttamista ja
kunnallisen harkintaverotuksen poistamista.

Toimintalinja muotoutuu

Julkisen lähtölaukauksen liiton toiminnalle antoi valtuuskunnan kokous 21.2.1947.
Uutiset valtuuskunnan kokouksesta ja hallituksen puheenjohtajan selostukset liiton
toiminnan tarkoitusperistä julkaistiin näkyvästi useimmissa sanomalehdissä.

Veronmaksajain Keskusliitto pyrki alusta alkaen pitämään yhteyttä hallitukseen,
eduskuntaan ja johtaviin virkamiehiin. Se lähetti heti ensimmäisenä toimintavuonnaan
kansanedustajille valtion tulo- ja menoarvion eduskuntakäsittelyyn kytkeytyvän bud-
jettikirjelmän. Liiton vuosikokouksessa 1948 esiintyi puolestaan silloinen valtiova-
rainministeriön budjettipäällikkö ja seuraavana vuonna vuosikokouksesitelmästä vas-
tasi valtiovarainministeri.

Veroneuvontaa eri muodoissa

Liitto julkaisi vuonna 1947 kaksi kirjasta, joista ensimmäinen oli verotusta koskeva
opas. Jälkimmäinen julkaisu puolestaan kertoi kansantajuisesti ja esimerkkien avulla
julkisen talouden heikkouksista ja verovarojen käytössä ilmenneestä tuhlauksesta.
Oman lehden julkaisemisesta tehtiin päätös keväällä 1948, ja Veronmaksajan en-
simmäinen numero näki päivänvalon kesäkuussa. Lehti ilmestyi ensimmäisenä vuon-
na neljä kertaa.

Jäseniä pyrittiin alusta alkaen auttamaan mahdollisuuksien mukaan antamalla heille
neuvoja ja ohjeita verotusasioissa. Varsinkin veroilmoitusten täyttämisaika eli tammi-
kuu oli vilkasta neuvonta-aikaa. Vuonna 1950 aloitettiin veronmaksajan neuvontaa
palveleva julkaisutoiminta. Tammikuussa jäsenille jaettiin jäsenetuna "Veroilmoituk-
sen laatimisohteet" ja lokakuussa verotuksen tarkistamista silmällä pitäen "Onko ve-
rosi määrätty oikein?"

Liiton edustajat pitivät heti ensimmäisistä vuosista lähtien liiton tavoitteita tukevia esi-
telmiä sekä liiton omissa että muiden yhdistysten tilaisuuksissa. Yleiseen mielipitee-
seen pyrittiin vaikuttamaan myös toimittamalla lehdistölle esitelmiä koskevia tiivistel-
miä, kiertoartikkeleita sekä haastatteluja.

Ensimmäinen toimintaohjelma

Syyskuussa 1949 liitto julkaisi ensimmäisen toiminta- ja tavoiteohjelmansa, jossa se laskelmien avulla osoitti, miten sodan aiheuttamat menot tulevat lähivuosina vähenemään. Liitto korosti, että näin syntyneet säästöt olisi käytettävä veronalennuksiin.

Paikallisosastoja perustetaan heti

Veronmaksajain Keskusliiton hallitus ryhtyi valmistelemaan ohjesääntöjä paikallisosastojen toiminnalle heti liiton perustamisen jälkeen. Jo ensimmäisenä toimintavuonna paikallisosastot näkivät päivänvalon yhdellätoista paikkakunnalla, jotka olivat Jyväskylä, Kuopio, Mikkeli, Oulu, Pori, Rauma, Savonlinna, Tampere, Toijala, Turku ja Uusikaupunki.

Paikallisosastoja ei rekisteröity ja niiden talous järjestettiin keskusliiton taloudellisen tuen varaan. Keskusliitto myös peri jäsenmaksut ja ylläpiti jäsenrekisteriä. Paikallisosastojen toiminta keskittyi lähinnä neuvonta- ja puhetilaisuuksien järjestämiseen tammi- ja marraskuussa veroilmoitusten laatimisaikana sekä verotuksen valmistuttua veronäyttelyjen aikana.

Huomio kunnallistalouteen

Joidenkin osastojen toiminta lopahti melko nopeasti, mutta myös uusia osastoja perustettiin. Eräät osastot puuttuivat kunnallistaloudellisesti kiperiin hankkeisiin ja pyrkivät vaikuttamaan veroäyrin hinnan määräämiseen siinä osittain onnistuenkin. Esimerkiksi Helsingin paikallisosaston ripeä ja asiantunteva toiminta vaikutti siihen, että Helsingin ennakkoveroäyrin hinta aleni yhdellä markalla vuonna 1953 ja että veroäyrin hinta aleni 50 pennillä vuonna 1956. Aktiivisesti toimivia osastoja oli liiton ensimmäisen vuosikymmenen päättyessä 26.

Kunnallisvaalien edellä paikallisosastot korostivat puhetilaisuuksissa ja lehti-ilmoituksissa vaalien merkitystä kunnalliselle verorasitukselle. Tällöin myös Veronmaksaja-lehdessä käsiteltiin yleisesti kunnallistalouteen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi siinä esiteltiin liiton luottamuselimissä toimivia vaaliehdokkaita.

Vuonna 1953 liitto ryhtyi perustamaan yhdysmiesverkostoa eri kuntiin. Tavoitteena oli yhteydenpidon tiivistäminen ja jäsenhankinnan laajentaminen. Vuoden 1956 lopussa liitolla oli paikallisosasto tai yhdysmies 145 paikkakunnalla. Liiton henkilöresurssit eivät kuitenkaan tehneet mahdolliseksi jatkuvaa tiivistä yhteydenpitoa yhdysmiehiin, ja seuraavina vuosina tämä yhdysmiesverkosto vähitellen hajosi.

Liiton toimisto järjestäytyy

Veronmaksajain Keskusliiton perustamisen jälkeen hallitus nimitti liiton pääsihteeriksi Boris Taulamon ja vuokrasi pienen kalustetun huoneen Kluuvikatu 8:sta. Toiminnan

alkurahoittamista varten lähetettiin anomuskirjeitä useisiin liikelaitoksiin. Hallitus valmisteli myös toimintaohjelmaa ja jäsenhankinnan organisointia.

Liiton toimintaa vaikeutti pääsihteeri Taulamon vaikea sairastuminen, joka lopulta pakkotti hänet luopumaan tehtävistään. Taulamon tilalle valittiin toimistopäälliköksi ekonomi Oiva Hyry. Liiton toimitusjohtajan tehtävää lupautui sivutoimisena hoitamaan Suomen Tietotoimiston toimitusjohtaja, filosofian tohtori E. A. Berg. Huhtikuussa 1947 palkattiin liiton ensimmäiseksi toimistovirkailijaksi rouva Signe Lehtovirta, joka työskenteli liiton palveluksessa aina eläkkeelle siirtymiseensä saakka eli syksyyn 1972.

Kaleva toimitusjohtajaksi

E. A. Berg erosi Veronmaksajien toimitusjohtajan tehtävästä kesäkuussa 1948. Liitto vuokrasi samoihin aikoihin toimistohuoneiston Kalevankatu 4:stä. Toimistossa työskenteli tuolloin kolme henkilöä. Kun liiton toimitusjohtajaksi valittiin 1.11.1948 lähtien Tuusulan Kansalaisopiston johtaja, filosofian maisteri Matti Kaleva, kykeni toimisto aloittamaan liiton asioiden kokonaisvaltaisen hoitamisen.

Liiton toimisto tarvitsi toiminnan laajentuessa lisää työvoimaa ja enemmän tilaa. Olympiakesänä 1952 toimisto muutti Kalevankadulta vuokralaiseksi SKOP:n taloon Aleksanterinkadun ja Mikonkadun kulmaan. Vuoden 1954 lopussa liitto osti oman huoneiston osoitteesta Malminrinne 1, missä se toimi vuoden 1972 loppuun saakka.

Perustamisvaiheessa liiton puheenjohtajaksi valittu professori Bruno Suviranta pyysi eroa puheenjohtajan tehtävästä 1951 pitkäaikaiseen Yhdysvalloissa oleskeluunsa viitaten. Hänen tilalleen valittiin jo 1920-luvulla veronmaksajayhdistyksessä toiminut professori O. W. Louhivuori, joka toimi tehtävässä kuolemaansa saakka. Vuosikokouksessa 1954 liiton puheenjohtajaksi valittiin professori Kaarlo Kaira, joka toimi liiton puheenjohtajana vuoteen 1965, jolloin valtuuskunta kutsui hänet liiton ensimmäiseksi kunniajäseneksi.

Hallituksen puheenjohtajana toimi liiton perustamisesta lähtien filosofian tohtori K. O. Alho aina syksyyn 1954 asti, jolloin hänen paikalleen tuli hetkeksi kauppaneuvos Lauri Hietanen. Vuosina 1955 -1961 hallituksen puheenjohtajana toimi filosofian maisteri lisakki Laati.

Miinuskirjasta best seller

Alkuvaikeuksien jälkeen liiton talous saatiin vakaalle pohjalle heti 50-luvun alussa. Taloutta paransivat julkaisutoiminnan tuotot. Erityisesti Veronmaksajan Miinuskirja, jota myytiin etupäässä apteekkien välityksellä, osoittautui todelliseksi best selleriksi. Myös jäsenmäärän kasvu paransi omalta osaltaan toiminnan rahoituspohjaa.

Vuoden 1949 lopussa liitossa oli lähes 5 000 henkilöjäsentä ja yli 300 liikejäsentä. Jäsenmaksutulot olivat kyseisenä vuona noin 2 miljoonaa silloista markkaa. Vuonna 1952 jäsenmaksuja kertyi jo noin 4,2 miljoonaa markkaa. Liiton taloutta tosin heikensi jatkuva inflaatio, koska jäsenmaksuja ei voitu korottaa inflaatiota vastaavasti.